

Ба Шурои диссертатсионии 6D.KOA-121
назди МДТ “Донишгоҳи давлатии
Хуҷанд ба номи академик Бобоҷон Ғафуров”
(ш. Хуҷанд, к. Мавлонбеков-1)

ТАҚРИЗИ МУҚАРРИЗИ РАСМӢ

ба диссертатсияи **Шарифзода Таҳмина** дар мавзуи «**Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ**» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот. шаҳри Хуҷанд, 2026, 184 с.

Мубоқиҷаи мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ мундариҷа ва муҳтавои диссертатсияи Шарифзода Таҳмина, ки дар мавзуи «Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» таҳия гардидааст, ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.3.-Педагогика, 5.3.1- Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, аз он ҷумла, ба банди 17- Таҷрибаи самарабахши педагогӣ ва навовариҳо дар таълим; ба банди 25 - Назария ва концепсияҳои тарбия ва иҷтимоишавӣ; шароити иҷтимоӣ-фарҳангии тарбия; антропологияи давраи кӯдакии муосир мутобиқ мебошад.

Мубрами мавзу таҳқиқот. Дар марҳалаи имрӯзаи рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҷаҳони мутамаддин таваҷҷуҳ ба мутахассисони малакаҳои техникдошта бештар мебошад. Вобаста ба ин, муаммои рушди фаъолияти техникӣ имрӯз дар низоми таҳсилоти ҷумҳурӣ торафт мубрам мегардад. Аз ин лиҳоз, мавзуи таҳқиқотии диссертатсия яке аз масъалаҳои хеле муҳими замони муосир ба шумор рафта, ҷиҳати омодагии хонандагон ба касбу фаъолияти оянда ва рушди қобилияти эҷодкоронаи онҳо ҷиҳати ҳаллу ҷалб намудани масоили мушкилоти пешомада ва азхудкунии технологияҳои инноватсионӣ мусоидат хоҳад кард.

Рушди асосҳои тафаккури техникий хонандагони хурдсол бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ дар раванди таҳсилоти ибтидоӣ яке аз вазифаҳои асосии илми муосири педагогика ва амалияи таҳсилот дар шароити тақмили низоми таҳсилоти ҷумҳурӣ ба шумор рафта, барои фаъолияти ояндаи шахс дар ҷомеа ва рушди устувори давлат замина мегузорад. Зеро аксари касбу ҳунароҳои оянда ба салоҳиятҳои техникий

шахс асос ёфтаанд ва ташаккули тафаккури техникий хонандагон онҳоро ба ин касбу ҳунарҳо тайёр мекунад. Дар ин росто, рушди тафаккури техникий хонандагон шароит фароҳам меорад, ки хонандагон принципҳои кори технологияҳои муосирро азхуд карда, минбаъд аз онҳо мустақилона истифода баранд.

Аз ҷаъолияти таҳлилию озмоишии таҳқиқгар бармеояд, ки кӯдакони синни хурди мактабӣ ҳамчун объекти таҳқиқот танҳо дар ҳамаи қорҳои илмие мавриди баррасӣ қарор гирифтаанд, ки мавзӯи онҳо намудҳои умумии ҷаъолият, супоришҳои лоиҳавиро дар бар мегирад. Аммо таҳқиқоте пайдо нашудааст, ки дар он раванди ташаккули тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ ба таври муфассал омӯхта шуда бошад.

Аз ҷониби таҳқиқгар мазмуни маҷмуи фанҳои дар синфҳои ибтидоӣ омӯхташаванда таҳлил карда шуда, хулоса шудааст, ки тафаккури техникий мактаббачаи муосир дар натиҷаи аз худ намудани қобилияти баровардани хулосаҳои ҷамъбастии бозътимод, асосан дар таъба ба таҷрибаҳои мушоҳидаи худ ташаккул меёбад.

Таҳлили қорҳои илмӣ соҳаи педагогикаи таҳсилоти ибтидоӣ нишон додааст, ки имрӯз асос ва тавсифи истифодаи супоришҳои лоиҳавӣ дар синфҳои ибтидоӣ, аҳаммияти тафаккури техникий хонандагони хурдсол вуҷуд надорад; методологияе таҳия нашудааст, ки равандҳои рушди тафаккури техникий хонандагон ва ҳалли супоришҳои лоиҳавиро ҳамгиро кунад; методикае тартиб дода нашудааст, ки барои ташаккули ҷаҳонбинии хонандагони хурдсол имконият диҳад. Дар баробари ин алоқаи байни натиҷаҳои мушоҳидаҳо ва раванди сохтани ҳар як объекти техникий ба таври алоҳида қайд карда нашудааст. Ғайр аз ин, ба хонандагони хурдсол усулҳои ташкили ҷаъолияти маърифатии онҳоро ёд намедиҳанд, масъалаи иҷрои супоришҳои лоиҳавӣ ҳал карда намешавад.

Шарти муҳими бартарафсозии ин гуна муаммоҳо пеш аз ҳама, қоркарди тадқиқоти илмӣ - методӣ оид ба муайянкунии ҷиҳатҳои моҳиятии ташаккули тафаккури таҳникии хонандагони хурдсол ва ошқор намудани шакли методҳои самараноки истифодаи супоришҳои лоиҳавӣ дар раванди таълими фанҳои синфҳои ибтидоӣ, маҳсуб меёбад. Ҷун, мақсади таҳқиқот асосноккунии назариявӣ ва тариқи озмоиш санҷидани имкониятҳои педагогии ташаккули тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ мебошад.

Дар мубраи будани таҳқиқоти диссертатсионии Шарифзода Таҳмина ягон тардиде нест, зеро дар рисола бори нахуст муаммои рушди

тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ гардида, методҳои тадриси он бо мисолҳо ва далелҳои илмӣ методӣ собит гардидааст.

Дараҷаи навгонии натиҷаҳо дар диссертатсия ва нуқтаҳои илмӣ, ки ба ҳимоя пешниҳод мешаванд. Дар таҳқиқоти Шарифзода Таҳмина як қатор ҷанбаҳои муқаррар намудан ҷоиз аст, ки аз лиҳози илмӣ амалӣ ҷолиб буда, онҳоро навгонии кори диссертатсионӣ шуморидан мумкин аст:

1. Мундариҷаи фаъолияти хонандагони синфҳои ибтидоӣ, ки бо тарҳрезии таҷҳизоти роботӣ машғуланд, таҳия шудааст. Ҳамаи амалиёт дар ин фаъолият аз ҷиҳати назариявӣ асоснок карда шудааст. Аҳаммияти тафаккури техникӣ, тасаввуроти умумӣ дар бораи раванди шинохт, тарҳрезии объектҳои техникӣ дар рафти иҷрои амсилаи асбоби техникӣ, аз лаҳзаи тартиб додани нақша то иҷрои он, муайян карда шудааст.

2. Мазмуни дараҷаҳои рушди қобилияти ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ (маълумот дар бораи маҳорати тарҳрезии асбобҳои техникӣ аз рӯи нақша бо муайян кардани вазифаҳои объект ё қисмҳои алоҳидаи он ва тарҳрезӣ дар асоси ангораи робот ворид карда шуданд) муқаммал карда шудааст.

3. Гунаи пайдарпайии амалисозии силсилаи фаъолияти таълимии хонандагони синфҳои ибтидоӣ, ки ба эҷоди дастгоҳҳои роботӣ нигаронида шудааст, пешниҳод гардидааст. Ҳар як унсур чунин давра бо намуди фаъолияти худ хос аст: ташаккули тафаккури техникӣ, истифодаи он барои мақсадҳои амалӣ (офаридаи объектҳои техникӣ), инъикоси намудҳои фаъолият, ки ба рушди тафаккури техникӣ мусоидат мекунанд, тасаввуроти умумӣ дар бораи равандҳои маърифатӣ, тарҳрезии объектҳои техникӣ, қобилияти ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ.

4. Амсилаи методикае коркард шудааст, ки истифодаи он имкон медиҳад тафаккури техникий хонандагони хурдсоли синфҳои ибтидоӣ тавассути ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ аз ҷониби хонандагон ташаккул ёбад. Методикаи амсилаи мазкур ба синну соли хонандагон мутобиқ карда шуда, ба ҳадафҳои таълимии банақшагирифташуда мувофиқат мекунад ва маҷмуи маводи таҳлилии заруриро барои арзёбии самаранокии он дар бар мегирад.

5. Таъсир дода шудааст, ки маҷмуи маводи таҳлилий, аз ҷумла маҷмуаи таълимию методии «Роботи борбардор», ки муаллифи таҳқиқот мураттаб кардааст, барои арзёбии дараҷаи ташаккули тафаккури

техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ва ҳангоми ташкили машғулиятҳои робототехника дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаҳои таҳсилоти иловагӣ истифода карда шаванд.

Нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод шудаанд:

1. Барои ташаккули тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ба ин раванд ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ, аз худ кардани тасаввуроти асосии раванди шинохт, тарҳрезии объектҳои техниро аз ҷониби хонандагони хурдсол ҳамгиро намудан лозим аст.

2. Ба хонандагони хурдсол сохтани роботҳоро аз таркибҳои комплекти конструкторӣ омӯзондан мумкин аст, агар дараҷаи тарҳрезии модулҳои оддиро аз рӯи нақшаи худашон то ба дараҷаи тарҳрезӣ аз рӯи ангораи роботҳои пешакӣ тартибдодашуда, ки вазифаҳо ва усулҳои иҷрои он нишон дода шудааст, баланд бардорад. Дар ин маврид шартӣ ҳатмӣ ташаккул ва рушди тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ мебошад.

3. Азхудкунии тафаккури техникии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ҳангоми ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ дар ҳолати иҷро шудани шартҳои зерин самаранок мегардад: 1) ба даст овардани тасаввурот дар бораи раванди шинохт, тарҳрезии объектҳои техникӣ бо умумисозии ҷамъбасти таҷриба, аз ҷумла таҷрибаи кор бо модулҳои роботҳои мустақилона ҷамъ кардашуда; 2) мафҳуми тасаввуроти азхудкардаи хонандагон барои шинохти ҳолатҳои техникӣ истифода мешаванд; 3) мафҳумҳое, ки кӯдакони синни хурди мактабӣ азхуд кардаанд, имкон медиҳад принсипи кори робот ва қисмҳои алоҳидаи онро шарҳ диҳанд.

4. Барои ташаккули пурраи тасаввурот оид ба ҷараёни шинохт, тарҳрезии объектҳои техникӣ инъикоси фаъолияти маърифатии хонандагонро бо истифода аз имкониятҳои супоришҳои конструкторӣ ташкил кардан лозим аст.

5. Дараҷаи тарҳрезии хонандагони синфҳои ибтидоиро то ба дараҷаи эҷоди ғоя, муайян кардани хосиятҳои модул, вазифаҳо ва усулҳои амалисозии онҳо бо истифода аз тартиб додани ангораи дастгоҳи техникӣ баланд бардоштан мумкин аст, агар рушди тафаккури техникии хонандагон ҳангоми ҳалли супоришҳои лоиҳакашӣ бо раванди шинохт, тарҳрезии объектҳои техникӣ якҷоя карда шавад.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаю тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта. Эътимоднокии хулосаҳои таҳиякардаи муаллифи рисолаи илмӣ бо ҳаҷми сарчашмаҳои назариявии омӯхташуда, аз ҷумла ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва барномаҳои давлатӣ, дарк ва истифодаи натиҷаҳои фаъолияти

омӯзгорони дар озмоиш ширкатварзида, инчунин, риояи қатъии тавсияҳои илмию методӣ оид ба ташкили корҳои озмоишӣ-таҷрибавӣ дар муассисаҳои таълимӣ, ҳам дар чараёни эҷод ва ҳам дар чараёни татбиқи амсилаи ташаккули тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ зимни машғулиятҳои техникаи роботӣ дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва муассисаи таҳсилоти иловагӣ тасдиқи худро пайдо намудааст.

Саҳеҳият ва натиҷаҳои бадастомадаро усулҳои гуногуни таълим, корбурди методҳои ба мақсад, объект, мавзӯ ва вазифаҳои пажӯҳиш мувофиқ буда ва амсоли инҳо таъмин кардаанд. Эътиборнокии натиҷаҳои таҳқиқ ва хулосаҳои асосии дар рисола бадастомада бо бархӯрди методологӣ ҳинни асосноккунии мавқеъҳои назариявӣ, мушоҳидаҳо ва таҷрибаи шахсии кори муаллиф дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва натиҷаҳои кори озмоишӣ-таҷрибавӣ тасвиб мегардад.

Асосноксозии илмӣ эътимоднокии натиҷаҳои дар рафти таҳқиқ ба даст овардашудааст. Ҳамчунин, басанда будани таҷрибаву озмоиши зиёд, татбиқи методҳои мухталиф ҷиҳати пешбурди таҳқиқ, моҳияти оморӣ доштани натиҷаҳои таҷрибавӣ бо дарназардошти таҳияи миқдорию сифатии онҳо, ба сифати объекти таҳқиқ хонандагони синфҳои ибтидоӣ муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ интихоб шудаанд.

Марҳилаҳои эътимоднокии методикаи ташхисии муаллиф барои омӯзиши тасаввуроти физикӣ, равандҳои конструкторӣ ва ташаккули дарки тасаввуроти умумӣ барои хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар ҷадвали 10 инъикос гардидааст.

Дар асоси натиҷаҳои бадастомада ва таҳлилшуда эътимоднокии методикаҳои ташхисии муаллиф тавассути роҳҳои эмпирикӣ - таҷрибавӣ тасдиқ гардидаанд. Ин методикаҳо метавонанд барои арзёби ҳолати тафаккури техникӣ, тасаввуроти физикӣ ва умумӣ дар бораи раванди шинохт ва тарҳрезии объектҳои техникӣ итифода шавад.

Дар марҳилаи ҷустуҷӯии кори озмоишии таҳқиқот эътимоднокии методикаи ташхиси пешниҳодкардаи муаллифи рисола тасдиқ гардидааст, ки тавассути онҳо дараҷаи ташаккули тафаккури техникий хонандагон, инчунин тасаввуроти физикӣ ва умумӣ дар бораи раванди шинохт, тарҳрезии объектҳои техникӣ муқаррар карда шудаанд.

Натиҷаҳои озмоише, ки таҳқиқгар ташкил ва баргузор намудааст, эътимоднокии фарзияи пешниҳодшударо исбот намудааст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз се боб, шаш фасл, хулосаи боби якум, хулосаи боби дуюм, хулосаи умумӣ, феҳристи адабиёти истифодашуда ва феҳристи интишороти илмӣ муаллиф иборат

аст. Ҳаҷми умумии диссертатсия 184 саҳифаи чопи компютери ро дар бар мегирад. Феҳристи адабиёти истифодашуда шомили 157 номгӯй мебошад.

Дар муқаддима мубрамии мавзуи диссертатсия пешниҳод шуда, объект, предмети онро муайян карда, ҳадаф ва вазифаҳоро, ки барои ноил шудан ба онҳо бояд ҳал карда шаванд, баён гардидааст. Илова бар ин, муаллиф дар муқаддимаи рисола фарзияи таҳқиқот, асосҳои назариявӣ ва методологии кори илмӣ дар пешистодаро мураттаб сохта, пойгоҳи озмоиши онро муайян кардааст, сарчашмаҳои илмиро оид ба мавзӯ таҳқиқ намуда, мазмунӣ онро аз нигоҳи навгонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ тавсиф намудааст ва маҷмуи муқаррароти ба ҳимоя пешниҳодшударо тартиб додааст.

Дар боби якум, ки «Асосҳои назариявии ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» унвон гирифтааст, амсилаи методикаи ташаккули тафаккури техникӣ дар хонандагони хурдсолро таҳия ва аз ҷиҳати назариявӣ асоснок карда шудааст.

Дар ҷараёни таҳқиқот асосҳои психологӣ-педагогии ташаккул ва рушди тафаккури техникӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ баррасӣ карда шуданд. Муайян карда шудааст, ки раванди таълимро бояд ба ташаккули қобилияти хонандагон барои иҷрои намудҳои гуногуни фаъолият ва азхудкунии донишҳои дахлдор аз ҷониби онҳо равона кард. Қобилияти самаранок азхуд кардани фаъолият асосан аз сатҳи рушди тафаккури кӯдакон, аз ҷумла тафаккури лафзӣ-мантиқӣ ҳамчун асоси тафаккури техникӣ, вобаста аст. Дар кори таҳқиқотӣ тафаккури техникӣ, унсурҳои алоҳида ва вазифаҳои он тавсифу тасвир шуда, ба фаҳмиши хонандагони синфҳои ибтидоӣ мутобиқ гардонидани шудаанд.

Аз ҷумла, дар боби аввали диссертатсия муаллиф қайд менамояд, ки раванди таълим дар синфҳои ибтидоӣ бояд ба ташаккули донишҳои зарурӣ барои иҷрои намудҳои гуногуни фаъолият ва баланд бардоштани сатҳи тафаккури хонандагон нигаронида шавад. Барои рушди тафаккури техникӣ супоришҳои махсуси конструктӣ истифода мешаванд.

Дар боби дуюм таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки «Шароитҳои педагогии ташаккули тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ ва тавсифи марҳилаҳои ташкили таҳқиқоти озмоишии он» ном дорад, шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ таҳия карда шуда, усул ва марҳилаҳои ташкили

таҳқиқоти озмоишии ин шароитҳоро тавсифу баррасӣ гардидааст.

Бо мақсади ташаккули тафаккури техникӣ ва конструкторӣ дар хонандагони хурдсол, таҳқиқгар маҷмӯи махсусро мураттаб ва истифода намудааст, ки аз видеоҳо, презентатсияҳо, супоришҳо, инфографикаҳо, майдони тамрин ва вазифаҳои ташхисӣ иборат аст. Ин маҷмӯъ ба хонандагони хурдсол имкон медиҳад, ки кори роботҳоро бубинанд, мушкилоти техниро дарк кунанд, тафаккури худро рушд диҳанд ва дар кори конструкторӣ малака ҳосил кунанд.

Натиҷаҳои барномаи ташаккули тафаккури техникӣ дар кӯдакони синни ибтидоӣ нишон медиҳанд, ки ин усул ба ташаккули салоҳиятҳои техникӣ, рушди тафаккури эҷодӣ ва тарбияи муносибати огоҳона ба интиҳоби касб мусоидат мекунад.

Дар боби мазкур, фаъолияти лоиҳавии хонандагони синфҳои ибтидоӣ ҳамчун соддатарин модели таълими муҳандисӣ дар асоси супоришҳои лоиҳавӣ нишон дода шудааст. Муаллифи рисола амсилаи низомии методии худро таҳия кардааст, ки татбиқи он ба рушди тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ нигаронида шудааст. Ин амсила на танҳо барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, балки барои муассисаҳои таҳсилоти иловагии кӯдакон низ мувофиқ аст.

Аз ҷумла, муаллифи рисола ба таври алоҳида, дар барномаи истифодаи супоришҳои лоиҳавӣ барои мақсадҳои таълимӣ амалҳоеро қайд кардааст, ки дар марҳилаи эҷоди ғояи амсилаи робот дохил мешаванд ва татбиқи онҳо истифодаи усулҳои тафаккури техниро талаб мекунад. Чунин амалҳо дар минтақаи рушди наздики хонандагони хурдсол ҷойгиранд.

Натиҷаҳои барномаи ташаккули тафаккури техникӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ нишон медиҳанд, ки ин усул ба ташаккули салоҳиятҳои техникӣ, рушди тафаккури эҷодӣ ва тарбияи муносибати огоҳона ба интиҳоби касб мусоидат мекунад.

Дар боби сеюм - «Қорҳои таҷрибавӣ-озмоишӣ оид ба санҷиши шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ» - раванди татбиқи ғояҳои дар системаҳои таҳқиқотии таҳияшуда ва амалигардонии ташаккули тафаккури техникийи хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар рафти аз худ кардани фаъолияти тарҳрезӣ ҳангоми сохтани роботи борбардор ба воситаи методикаи муаллифӣ тавсиф карда шудааст.

Муаллиф аз рӯйи мундариҷаи ин боб корбарӣ намуда, методологияи пешниҳодшудаи рушди тафаккури техникий кӯдаконро дар раванди таълим тавассути иҷрои корҳои тарҳрезӣ ва ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ аз ҷиҳати назариявӣ асоснок кардааст.

Навгони илмӣ тадқиқот, натиҷаҳои ба дастмада, хулосаҳо ва тавсияҳое, ки дар диссертатсия ифода ёфтаанд. Таҳқиқоти илмӣ анҷомёфтaro ҳамчун коркарди аз ҷиҳати илмӣ асоснок, ки ҳалли масъалаҳои муҳимро дар соҳаи илми педагогӣ таъмин мекунад, тавсиф намудан мумкин аст. Рафти таҳқиқот, натиҷаҳо, хулосаҳо ва тавсияҳое, ки муаррифӣ гардидаанд, асоснок мебошанд.

Бозтими натиҷаҳои ҳосилшуда бо муҳлати иҷрои таҳқиқот; бо истифодаи маҷмӯи методҳои муосири якдигарро пурракунадаи таҳқиқот (аз он ҷумла, методҳои омории коркарди маълумот), ки ба объект, мавзӯ, ҳадаф ва вазифаҳои таҳқиқот мувофиқанд; бо интихоби мувофиқи ҳаҷми гуруҳҳои озмоишӣ; имконияти воқеии такрори озмоиш дар шароити амалияи таҳсилот таъмин гардидааст.

Умуман, мундариҷаи диссертатсия ва хулосаи бобҳо имкон медиҳанд, то тасдиқ шавад, ки муаллиф ба ҳадафи тадқиқот ноил гардидааст ва фарзияи он ҳалли мусбат ёфтааст.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии диссертатсия. Аз ҷониби таҳқиқгар таҳлили адабиёти педагогӣ, психологӣ ва методӣ доир ба рушди тафаккури техникий кӯдакон дар раванди таълим тавассути иҷрои корҳои тарҳрезӣ ва ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ, анҷом дода шудааст ва моҳияти мафҳуми «тафаккури техникӣ» аз ҷиҳати назариявӣ таҳқиқ карда шуда, ҷиҳатҳои хоси он муайян гардиданд. Илова бар ин амсилаи методика, ки тавассути он тафаккури техникӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавии марбут ба ин мақсад ташаккул ёфтанд, коркард шудаанд. Ҳамчунин, маҷмуаи таълимию методӣ таҳия карда шудааст, ки барои таълими хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумиро дар ин самт таъмин менамояд.

Дар раванди таҳқиқот методикаи барои ташаккули тафаккури техникий хонандагони синфҳои ибтидоӣ, тасаввуроти умумӣ дар бораи раванди маърифатӣ, тарҳрезии дастгоҳҳои техникӣ тавассути ҳалли супоришҳои лоиҳавӣ зарурӣ коркард ва мавриди озмоиш қарор дода шудааст. Натиҷаҳои таҳқиқоти озмоишӣ ҷамъбааст гардида, хулосаҳои асосии таҳқиқот тасвирот ва маҷмуи тавсияҳои амалӣ тартиб дода шуда, инчунин нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда муайян карда шудаанд.

Асоси методологии таҳқиқотро матлабҳои фалсафӣ дар бораи ҳамбастагии падидаҳои педагогӣ; таълимот оид ба табиати фаъолиятмандонаи шахсият ва моҳияти иҷтимоии он; мантиқи диалектикий омӯзиши муаммо дар ҳаракати он; дидгоҳҳои ба шахсият нигаронида, гносеологӣ, стохастикӣ; ҳамчунин назарияи шахсият, таҳқиқоти концептуалии назария ва амалияи таҳсилот, таълифоти бунёдӣ дар соҳаи амсиласозии падидаҳои педагогӣ ташкил медиҳанд.

Асоси назариявии таҳқиқотро ғояҳои пешбари инкишофи шахсият; ғояҳои хусусияти эҷодӣ ва интерактивии фаъолияти субъект дар сохтори навъҳои гуногуни таълим; назария, методология ва амалияи дидгоҳи салоҳиятноки дар таҳсилот; назария ва методикаи идоракунии таҳсилот; концепсияи ташаккули омодагӣ ба фаъолияти касбӣ ташкил додаанд.

Ҳамин тариқ, ҷанбаҳои илмӣ диссертатсия назаррас буда, натиҷаҳои бадастомада, маҳсули омӯзишу муқоиса ва озмоишу ҷустуҷӯҳои муаллиф буда, тавассуди методу усулҳои таҳқиқотии таҳлилу синтез, лоиҳакашию амсиласозӣ, таҷрибаю озмоишҳои педагогӣ, баҳодиҳии рейтингӣ, дараҷабандӣ, ҷадвалсозию коркарди математикӣ ва ғайра баррасӣ шудаанд.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Вобаста ба мавзӯи диссертатсия аз ҷониби муаллиф дар умум 15 мақолаҳои илмӣ аз он 4 мақолаҳо дар нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 11 номгӯй дар маҷмуаи мақолаҳо ва маводи конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ ба таърифи расидаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Қори диссертатсионӣ Шарифзода Таҳмина дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникӣ хонандагонӣ синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ” аз ҷиҳати ҳаҷм, арзишҳои назарӣ ва амалӣ ба талаботи меъёрҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯӣ мебошад. Автореферати диссертатсия мазмуну муҳтавои асосии диссертатсияро фарогир буда, аз ҷиҳати илмӣ-назариявӣ ва таҷрибавӣ озмоишӣ таъмин мебошад.

Тарзи истифодаи сарчашмаҳои илмӣ методӣ ва иқтибосу истинодҳо бо риояи меъёрҳои мавҷуда амалӣ гардидааст. Ҳамчунин, рӯйхати адабиёт ва санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ соҳавӣ бо тартиб пешниҳод шудаанд, ки муҳтавои таҳқиқотро инъикос менамояд. Ин ҳолат аз

муносибати ҷиддии муаллиф нисбат ба интихоби асосҳои назариявӣ ва манбаҳои таҳқиқот шаҳодат медиҳад.

Бо вуҷуди баҳои мусбате, ки дар тақриз баён гардид, дар диссертатсияи мазкур баъзе камбудихо, ҳолатҳои баҳсталаб, ғалатҳои оморӣ, имлои грамматикӣ ҷой доранд, ки дар байни онҳо ҳолатҳои зеринро метавон ҷудо намуд:

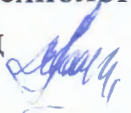
1. Дар боби аввали диссертатсия асосҳои назариявии ташаккули тафаккури техникаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст. Хуб мешуд, агар дар боби мазкур муаммо ва душвориҳои имрӯзаи ҷомеа дар тарбияи тафаккури техникаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ муайян ва нишон дода мешуд, боиси баланд гардидани мазмуни рисола мегардид.
2. Агар дар рисола доир ба имконоти ташаккули тафаккури техникаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ тавассуди корҳои лоиҳавӣ аз ҷанҳои забони модарӣ ва математикаи синфҳои ибтидоӣ мисолҳо оварда таҳлил карда мешуд, аҳамияти амалии диссертатсияро беҳтар мегардонид.
3. Дар диссертатсия нақши олимон-педагогони муосири тоҷик ва методистони варзидаи зинаи таҳсилоти ибтидоии кишвар дар коркарди усулҳои навини ташаккули тафаккури техникаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз корҳои лоиҳавӣ бештар нишон дода мешуд, хусусияти назариявӣ ва амалии рисоларо афзун мегардонид.
4. Дар баъзе саҳифаҳои диссертатсия ва автореферати он хатогиҳои имлоӣ, мантиқӣ ва техникӣ ба назар мерасад, ки ба таҳриру тасҳех ниёз доранд.

Эродҳо ва камбудихои зикршуда, дар маҷмӯъ, аҳамияти назарияу амалии диссертатсияи мазкурро коҳиш намедиҳад ва ба муҳтавои кор таъсири манфӣ намерасонад.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Шарифзода Таҳмина дар мавзӯи “Шароитҳои педагогии ташаккули асосҳои тафаккури техникаи хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо истифода аз супоришҳои лоиҳавӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пешниҳод гардидааст, дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти № 267 ва бо тағйири иловаҳо аз аз 28.08.2026 таҳти №591 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ

номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3.-Педагогика, 5.3.1. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:

Номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти
кафедраи ҷомеашиносии Донишқадаи
илмҳои дақиқ ва технологияи Тоҷикистон
дар шаҳри Хучанд Абдусамадова Мунира Абдуғаффорова

Имзои Абдусамадова М.А.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори раёсати кадрҳои Донишқадаи
илмҳои дақиқ ва технологияи Тоҷикистон
дар шаҳри Хучанд Акрамов А.
ЧМ

Суроғи ҳуқуқии муассиса:

735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Хучанд
маҳаллаи 34, кӯчаи Навбаҳор
Тел.: (+992) 93-121-42-00
E-mail: didttkhujand@mail.ru
01.10.2026.